

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 159.92:364-051

САМООЦІНКА ЯК ЧИННИК ЕМПАТІЇ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Балахтар В.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Розкрито основні підходи до трактування сутності поняття «самооцінка», її вплив на встановлення довірливих відносин й уміння управляти емоційною напруженістю професійного спілкування на різних стадіях особистісно-професійного становлення. На основі емпіричного дослідження констатовано у більшості фахівців висока адекватна самооцінка, статистично значущі відмінності щодо самооцінки фахівців із соціальної роботи залежно від стадій професійного становлення, зокрема рівень вираженості показника самооцінки найбільш низький на стадії самовизначення в якості фахівця. Виявлено недостатній рівень розвитку емпатії із середньою самооцінкою; особливості взаємозв'язку між емпатією і самооцінкою у фахівців з соціальної роботи: найвищими показниками емпатії характеризуються фахівці з високою адекватною самооцінкою; дещо менші показники емпатії виявлені у фахівців із середньою самооцінкою; у фахівців з високою неадекватною самооцінкою показники емпатії найменші, зокрема чітко зазначена тенденція виявлена у фахівців чоловічої статі.

Ключові слова: самооцінка, рівень самооцінки, емпатія, фахівець з соціальної роботи, стадії професійного становлення, співчуття, співпереживання.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства динамічно і, в той же час, суперечливо розвивається новий вид професійної діяльності – соціальна робота. Особливості її розвитку в нашій країні характеризуються розмитими межами професійної компетентності, відсутністю достатньої кількості технологій вирішення професійних завдань, зростанням вимог до якості надання послуг закладами соціальної сфери загалом та фахівців соціальної роботи зокрема. Потреба в ефективності й результативності соціальної роботи як професійної діяльності, спрямованої на соціальну підтримку і допомогу населенню в період особистісного і соціального неблагополуччя людини, захист людини в цілому, забезпечення її базових потреб та інтересів, підтримку людської гідності та прав на достойне життя [16, с. 124], ставить підвищені вимоги до особистості фахівця, вимагаючи ретельного вивчення соціально-психологічних особливостей його самооцінки. Організація професійної діяльності фахівців зумовлена специфікою соціальної роботи, в основі якої добродійне, гуманне, співчутливе, емпатійне ставлення до особистості, її потреб і проблем. Тому особливій уваги заслуговує не лише рівень професіоналізму, а й індивідуальні особистісні якості, зокрема самооцінка як невід'ємна складова самосвідомості особистості фахівця, як чинник формування емпатії, обумовлюючи цілеспрямованість практичних дій людини, виступаючи формою прояву активності людини як соціальної істоти. Оскільки осмислення навколишнього світу неможливо без осмислення й розуміння людиною самої себе у світі, оцінки свого місця в суспільстві, «усвідомлення себе самої у своєму ставленні до зовнішнього світу та інших людей» [1; 10; 12].

Аналізуючи сучасну теорію і практику, можна стверджувати, що самооцінка є компонентом самосвідомості, має рефлексивну природу, а її

адекватний рівень впливає на встановлення довірливих відносин й уміння управляти емоційною напруженістю професійного спілкування, сприяє самореалізації, самоствердженню, економічній самостійності кожного громадянина України. Тому існує нагальна потреба дослідження і поширення результатів наукових розвідок науковців у цьому напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми самооцінки, механізмів формування її взаємозв'язку з емпатією упродовж професійної діяльності завжди була прикута увага як вітчизняних (О. Бондарчук [2], О. Кащенко [11], О. Френдзюк [20], Є. Калюжна і М. Швергіна [8] та ін.), так і зарубіжних науковців (Р. Бауместер, Дж. Кемпбелл, І. Крюгер, К. Вос [21], Р. Корвін [22], А. Маркової [13], Л. Мітіної [14], М. Розенберг [15] та ін.). Особливості розвитку емпатії, її психологічні особливості досліджували Т. Василюшина [5], І. Горват-Янушевська [18], М. Пастухова [17], Т. Попова [18], І. Юсупов [8] та інші науковці. Так, науковцями запропоновано 10-бальну шкалу самооцінки (М. Розенберг); досліджено самооцінку як необхідну умову самореалізації і конкурентоздатності випускників на ринку праці (О. Френдзюк), як складне внутрішнє новоутворення, що відіграє важливу роль у регуляції поведінки і діяльності (Л. Божович, М. Боришевський, С. Максименко та ін.); вплив самооцінки на академічну успішність особистості (Є. Калюжна і М. Швергіна), переваги і недоліки людей з високою самооцінкою, її вплив на продуктивність праці (Р. Бауместер, Дж. Кемпбелл, І. Крюгер, К. Вос), взаємозв'язок емпатії і самооцінки (М. Kallioruska) та ін. Проте, як свідчить аналіз їхніх праць, кількість наукових досліджень, присвячених дослідженню особливостей самооцінки як чинник формування емпатії у сучасних фахівців з соціальної роботи, не є достатньою.

Одним з важливих чинників ефективної діяльності соціального працівника є міжособистісна взаємодія з клієнтами з високою емоційною насиченістю і когнітивною складністю [18]. Тому фахівцю з соціальної роботи у процесі його професійного становлення надзвичайно актуально володіти адекватною самооцінкою, бути здатним проводити систематичний самоаналіз, виявляти ознаки стресу, адже специфіка надання соціальних послуг передбачає емпатійність (здатність співпереживати, співчувати, зрозуміти клієнта і т.д.), а це, в свою чергу, потребує надмірних емоційних навантажень і впливає на його внутрішній психологічний стан, працездатність.

Метою статті є дослідження особливостей самооцінки та її впливу на емпатію фахівців з соціальної роботи.

Методика та організація дослідження. У дослідженні взяли участь 625 фахівців з соціальної роботи з різних регіонів України на різних стадіях професійного становлення:

- 1) самовизначення в якості майбутнього фахівця – студенти віком до 23 років (31,0%);
- 2) самопроєктування (життєконструювання) майбутнього професійного шляху – молоді фахівці віком до 30 років (15,0%);
- 3) саморегуляція у професійній діяльності – фахівці віком від 30 до 40 років (16,3%);
- 4) самоствердження та самовдосконалення у професійній діяльності – фахівці віком від 40 до 50 років (11,2%);
- 5) самореалізація фахівця як професіонала, досягнення «акме» – фахівці віком від 50 до 60 років (14,7%);
- 6) рефлексія професійного досвіду і самотворення у після трудовому житті – фахівці віком від 60 років і більше (11,7%).

З них було виокремлено групи:

- 1) за статтю: жінки (76,2%) і чоловіки (23,8%);
- 2) за місцем проживання: місто (75,7%) і село (24,3%).

Під час дослідження використовувалися такі методи: аналіз, узагальнення і систематизація соціально-психологічної, педагогічної та науково-методичної літератури у галузі освіти та соціальної роботи, методики діагностики самооцінки особистості С. Будассі та рівня емпатії І. Юсупова [8]. Статистична обробка даних і графічна презентація результатів здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS (версія 23.0).

Виклад основного матеріалу. Формування самооцінки як особистісного новоутворення у процесі становлення особистості фахівця з соціальної роботи на різних стадіях професійного становлення відбувається не «прямо пропорційно вікові», а, як зазначає А. Петровський, на основі зміни виду провідної діяльності, усвідомлення фахівцем себе частиною колективу соціальної служби, здатного співпереживати і співчувати людям.

Сутність самооцінки можна трактувати по-різному, залежно від підходу в межах якого її розглядати. Так, прихильники особистісного підходу (С. Рубінштейн, І. Кон, Л. Виготський, М. Боришевський та ін.) трактують самооцінку як важливий компонент самосвідомості особистості, «взаємозалежність самооцінки, домагань, соціально-психологічних утворень й образу «Я».

У межах структурно цілісного підходу науковці (Р. Бернс, І. Чеснокова та ін.) визначають самооцінку як один із компонентів цілісної структури особистості й одночасно як складне системне за своєю природою цілісне новоутворення, що має багаторівневу будову та ієрархічну структуру, міжсистемні зв'язки з іншими утвореннями, поєднує когнітивний, афективний, конативний, аксіологічний та інші аспекти. Варто зазначити, що самооцінку можна пояснювати і в рамках діяльнісного (чинник, що впливає на якість результатів діяльності особистості, динамічного (аналіз самооцінки у процесі вікової зміни індивіда у взаємозв'язку зі становленням особистості), психопатологічного (показник психічного здоров'я особистості) та функціонального підходів (одна з основних функцій особистості) [17, с. 460–461]. У структурі самооцінки виокремлюють у більшості випадків три рівні (високий, середній і низький), які дозволяють визначити ступінь її адекватності.

Щодо ролі емпатії у професійній діяльності у сфері соціальної роботи, то як «головна професійно-особистісна якість спеціаліста» [6] уможливує встановлення довірливих відносин, здобуття прихильності та симпатії з боку клієнта, що сприяє створенню комфортної атмосфери для роботи. Специфіка соціальної роботи потребує стійкої уваги, зосередженості і напруги, умінь попередити стресові ситуації, задовольняти емоційні вимоги клієнтів, що спричинює певне емоційне перенавантаження, порушення емоційної рівноваги фахівця. При цьому, намагаючись вберегтись від зайвих напружень, у фахівця поступово може наростати байдужість до потреб клієнта, зневага до їхніх почуттів тощо. При цьому самооцінка фахівця з соціальної роботи може орієнтуватися на зовнішній, соціальний і внутрішній стандарт. Як зазначає А. Деркач, особи з низькою самооцінкою більше орієнтуються на індивідуальний, внутрішній стандарт, представники середнього рівня – на соціальний, зовнішній стандарт надання соціальних послуг. Особистості, що досягли «акме» професіоналізму, поступово переходять з соціального на індивідуальний стандарт надання допомоги населенню [7, с. 432]. Самоцінка фахівця з соціальної роботи у процесі професійної діяльності зазнає складних змін, суперечностей, а її формування і зміни залежать від факторів особистісно-професійного становлення та безпосередньо впливають на цей процес в цілому і формування індивідуальних якостей зокрема (в т.ч. й емпатії).

З метою визначення рівня самооцінки, її впливу на формування емпатії на різних стадіях професійного становлення було проведено емпіричне дослідження серед фахівців з соціальної роботи. На першому етапі за методикою С. Будассі було визначено рівень самооцінки особистості фахівців соціальної роботи (табл. 1).

Як впливає з табл. 1, майже для половини фахівців з соціальної роботи характерна висока адекватна самооцінка (53,0%), середня адекватна – у 38,7% досліджуваних, а низький (висока неадекватна) рівень – у 8,3%.

Це свідчить про значні утруднення у становленні особистості для значної кількості фахівців із соціальної роботи.

Таблиця 1
Розподіл досліджуваних фахівців
із соціальної роботи за рівнями самооцінки

Рівні самооцінки	Кількість досліджуваних у %
низький (висока неадекватна)	8,3
середній (адекватна)	38,7
високий (висока адекватна)	53,0

Зокрема, фахівці із завищеною самооцінкою гіпертрофовано оцінюють свої можливості, ставлять перед собою більш високі цілі, які не завжди можуть реалізувати. Окрім того, їм властивий високий рівень домагань, що не співвідноситься з їхніми можливостями. Щодо осіб із заниженою самооцінкою, то їх характеризує надмірна невпевненість, що спричинює тривожність, постановку більш низьких цілей, ніж ті, яких можуть досягнути. Найбільш сприятлива для професійної діяльності фахівця у сфері соціальної роботи адекватна самооцінка, що припускає визнання людиною своїх переваг і недоліків, здатність регулювати рівень домагань і адекватно оцінювати власні можливості у процесі надання соціальних послуг населенню. Тому важливо фахівцю прагнути розвинути у себе адекватну самооцінку на основі самопізнання, рефлексії та прагнути до самовдосконалення себе як професіонала. Крім того, встановлено статистично значущі відмінності щодо самооцінки фахівців із соціальної роботи залежно від стадій професійного становлення (рис. 1).

Як видно з рис. 1, показник самооцінки знає постійний змін на різних стадіях особистісно-професійного становлення. Зокрема, рівень вираженості показника самооцінки найбільш

низький на стадії самовизначення в якості фахівця і складає у середньому 0,40 балів ($p \leq 0,01$). На інших стадіях дещо зростає: на стадії самопроектування – у середньому 0,55 балів; саморозвитку, самоствердження та самовдосконалення – 0,65; стадії рефлексії професійного досвіду є найвищим і складає у середньому 0,73 бали ($p \leq 0,01$). Дещо знижується на стадіях саморегуляції і самореалізації і становить у середньому 0,53 і 0,55 відповідно ($p \leq 0,01$). У цілому – самооцінка у фахівців з соціальної роботи зростає. На нашу думку, це зумовлено особливостями особистісно-професійного становлення, а самооцінка виступає опосередковано регулятором поведінки і діяльності фахівця.

Спираючись на дослідження науковців (Р. Бауместер, Дж. Кемпбелл, І. Крюгер [21], Ю. Орешета [16], М. Пастухова [17], О. Столярчук [19], О. Френдзюк [20] та ін.), які зазначають, що самооцінка впливає на процес становлення особистості фахівця в цілому і формування індивідуальних особистісних якостей зокрема, на другому етапі емпіричного дослідження визначено особливості емпатії як схильності до емоційної чуйності до переживань клієнтів (табл. 2).

Як впливає з даних табл. 2, емпатія у значній кількості фахівців розвинута недостатньо. Високий рівень виявлено лише у 8,1% досліджуваних, середній – у 66,3%, низький – у 18,2%, а дуже низький – у 2,3% фахівців. Це свідчить про те, що у понад половини фахівців є утруднення щодо співпереживання і співчуття у процесі взаємодії з клієнтами, але в міжособистісних стосунках схильні оцінювати людей за їхніми вчинками, а не керуючись особистими враженнями.

Окрім того, варто зазначити, що фахівці здатні до емоційних проявів, які зазнають постійного са-

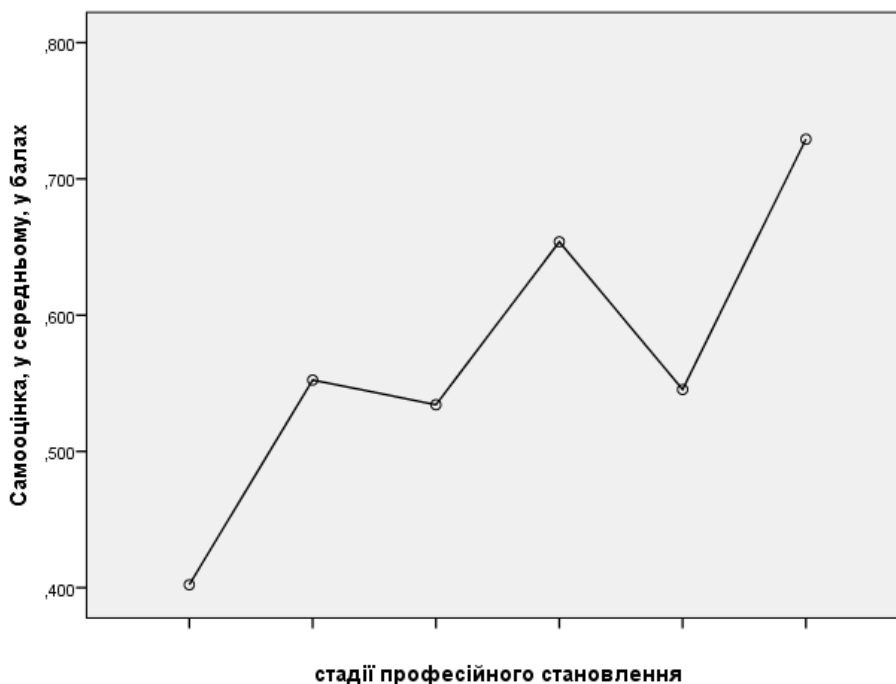

Рис. 1. Особливості самооцінки фахівців соціальної роботи залежно від стадій професійного становлення, де: 1 – стадія самовизначення в якості фахівця; 2 – стадія самопроектування (життєконструювання) професійного шляху; 3 – саморегуляція у професійній діяльності; 4 – саморозвиток, самоствердження та самовдосконалення у професійній діяльності; 5 – самореалізація фахівця як професіонала, досягнення «акме»; 6 – рефлексія професійного досвіду і самотверення смислу подальшого життєвого шляху

Таблиця 2

Розподіл досліджуваних фахівців із соціальної роботи за рівнями емпатії

Рівні емпатії	Рівні емпатії (кількість досліджуваних у %)				
	дуже низький	низький	середній	високий	дуже високий
до дітей	2,9	13,8	81,7	1,3	3,0
до людей похилого віку	2,6	12,2	81,4	1,6	2,2
до незнайомих або малознайомих людей	2,6	12,2	77,6	5,4	2,2
до батьків	0,3	9,0	73,5	15,9	1,3
до тварин	4,8	28,1	65,2	1,0	1,0
до героїв художніх творів	1,0	23,0	75,0	1,0	0
Загальний рівень емпатії	2,3	18,2	66,3	8,1	5,2

моконтролю. При цьому, у більшості осіб з середнім рівнем емпатії, найбільш розвинута емпатія до дітей (81,7%), до людей похилого віку (81,4%) ($p \leq 0,01$). Натомість для соціальних працівників з високим рівнем емпатії також найбільш характерні співпереживання до дітей і людей похилого віку, що становить 3% і 2,2% відповідно ($p \leq 0,01$). У фахівців з низьким рівнем найбільш виражена емпатія до тварин (28,1%) і героїв художніх творів (23,0%) ($p \leq 0,01$), що свідчить про їхнє бажання менше спілкуватись з людьми і більше перебувати наодинці.

Третій етап нашого дослідження передбачав встановлення взаємозв'язку між емпатією і самооцінкою у фахівців з соціальної роботи.

За результатами дисперсійного аналізу було виявлено особливості емпатії залежно від самооцінки. Так, найвищими показниками емпатії (0,62 бали у середньому) характеризуються фахівці з високою адекватною самооцінкою; дещо менші показники емпатії (0,53 у середньому) виявлені у фахівців із середньою самооцінкою ($p \leq 0,01$). Натомість а осіб з високою неадекватною самооцінкою показники емпатії найменші і складають 0,53 бали у середньому ($p \leq 0,01$). Особливо чітко зазначена тенденція виявляється

у фахівців чоловічої статі (рис. 2). Такі результати отримані за рахунок того, що їм в міжособистісних стосунках досить часто складніше, ніж жінкам дійти взаєморозуміння з оточуючими; вони більш схильні до ризику, спортивних змагань; слабо зацікавлені мистецтвом, сентиментальними проявами; хворобливо переносять критику на свою адресу.

Одержані нами результати узгоджуються з даними інших науковців (Т. Василюшиної [5], Д. Годлевської [6], Т. Попової [17], О. Френдзюк [19] та ін.) і дозволяють констатувати вплив самооцінки на формування емпатії у фахівців у сфері соціальної роботи.

Висновки. Самооцінка як компонент самосвідомості має рефлексивну природу, а її адекватний рівень впливає на встановлення довірливих відносин й уміння управляти емоційною напруженістю професійного спілкування на різних стадіях особистісно-професійного становлення.

У результаті емпіричного дослідження самооцінки фахівців з соціальної роботи високу адекватну самооцінку виявлено лише у близько половини досліджуваних. Установлено статистично значущі відмінності щодо самооцінки фахівців із соціальної роботи залежно від стадій профе-

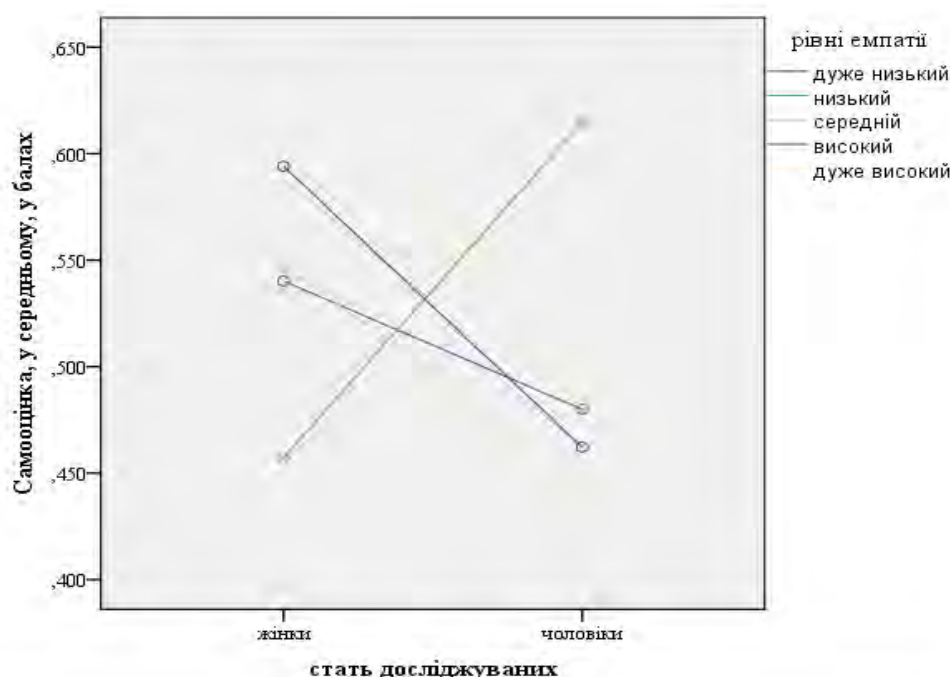

Рис. 2. Особливості емпатії залежно від самооцінки та статі фахівців з соціальної роботи

сійного становлення, зокрема, рівень самооцінки найбільш низький на стадії самовизначення в якості фахівця.

Дослідження емпатії як схильності до емоційної чуйності до переживань клієнтів показало недостатній рівень її розвитку, що свідчить про утруднення щодо співпереживання і співчуття у процесі взаємодії з клієнтами, але в міжособистісних стосунках схильні оцінювати людей

за їхніми вчинками, а не керуючись особистими враженнями. Констатовано взаємозв'язок і взаємозалежність між емпатією і самооцінкою у фахівців з соціальної роботи.

До перспектив подальшого дослідження належить організація спеціального соціально-психологічного супроводу розвитку самооцінки як чинника формування емпатії у фахівців з соціальної роботи на різних стадіях професійного становлення.

Список літератури:

1. Балахтар В.В. Національна самосвідомість у становленні особистості фахівця соціальної роботи / В.В. Балахтар // Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень – 2017: Тези I міжнародної науково-практичної конференції (21 березня 2017 року, м. Переяслав-Хмельницький) / Відп. ред. О.В. Дробот; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – м. Переяслав-Хмельницький, 2017. – 257 с. – [С. 43-46].
2. Бондарчук О.І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності: монографія / О.І. Бондарчук. – К.: Наук. світ, 2008. – 318 с.
3. Божович Л.И. Избранные психологические труды. Проблемы формирования личности / Л.И. Божович; под ред. Д.И. Фельдшлейна. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 510 с.
4. Боришевский М.И. Развитие саморегуляции поведения школьников : дис. ... в форме научного доклада ... доктора психол. наук : 19.00.07 / Мирослав Иосифович Боришевский. – К., 1992. – 77 с.
5. Василишина Т.В. Емпатія як фактор ефективності педагогічного спілкування : автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Т.В. Василишина. – К.: Знання, 2000. – 230 с.
6. Годлевська Д.М. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.07 / Д.М. Годлевська. – К.: Знання, 2007. – 20 с.
7. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / А.А. Деркач. – М.: Изд-во Моск. психолого-социального ин-та; Воронеж: МОДЭК, 2004. – 752 с.
8. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 576 с.
9. Калюжна Є. Вплив самооцінки особистості на її академічну успішність у молодшому шкільному віці / Є. Калюжна, М. Швергіна // Молодий вчений. – 2016. – № 5(32). – С. 559-563.
10. Карлова В.В. Національна самосвідомість як духовна основа державотворчих процесів в Україні: управлінський аспект : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01 / В.В. Карлова; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. – К., 2013. – 36 с.
11. Кащенко О.В. Психологічні детермінанти професійної самооцінки суддів: автореф. дис. ... канд. психол. наук / О.В. Кащенко. – Харків, 2008. – 24 с.
12. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. – 2-вид., перероб. та доп. / С.Д. Максименко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
13. Маркова А.К. Психология труда учителя / А.К. Маркова. – М.: Просвещение, 1993. – 192 с.
14. Митина Л.М. Психология труда и профессионального развития учителя: учеб. пособие для студ. высших пед. учеб. заведений / Л.М. Митина. – М.: Академия, 2004. – 320 с.
15. Наконечна О.В. Регіональні та вікові особливості самооцінки сучасної української молоді / О.В. Наконечна, Д.М. Рудень, Р.В. Сопівник // Наука і освіта. – 2017. – № 6. – С. 172-180.
16. Орешета Ю.В. Фахівці із соціальної роботи як ключові суб'єкти сфери соціальної роботи / Ю.В. Орешета // Грані. – 2014. – № 11. – С. 124-129 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2014_11_25 //.
17. Пастухова М.В. Теоретические аспекты психологического изучения самооценки личности / М.В. Пастухова // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – Т. 12. – 2010. – № 5. – С. 460-462.
18. Попова Т.С. Емпатія та її роль у взаємодії соціального працівника з клієнтом / Т.С. Попова, І.І. Горват-Янушевська // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. – Сер.: Соціологія. – 2013. – Т. 225. – Вип. 213. – С. 116-120 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdusoc_2013_225_213_26.
19. Столярчук О.А. Самооцінка як складова професійної самосвідомості фахівця: теоретичний аналіз / О.А. Столярчук // Вісник післядипломної освіти. – 2009. – Вип. 11(2). – С. 281-287 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2009_11%282%29_38.
20. Френдзюк О.М. Самооцінка на шляху до життєвого успіху студентської молоді / О.М. Френдзюк // Управління в освіті : зб. матер. V міжнар. наук.-практ. конф., 14-16 квітня 2011 р. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти [та інші]. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 326-328.
21. Baumeister R.F., Campbell J.D., Krueger J.I. & Vohs K.D. Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? // Psychological Science in the Public Interest, 2003. – № 4(1). – P. 1-44.
22. Corwyn R.F. The factor structure of global self-esteem among adolescents and adults // Journal of Research in Personality, 2000. – № 34. – P. 357-379.
23. Pavlova Cone. Self-Esteem's Relations to Empathy and Parenting / Pavlova Cone // Psychological Thought, 2016. – Vol. 9(2). – P. 184-196.

Балахтар В.В.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

САМООЦЕНКА КАК ФАКТОР ЭМПАТИИ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

Аннотация

Исследованы основные подходы к трактовке сущности понятия «самооценка», ее влияние на установление доверительных отношений и умение управлять эмоциональной напряженностью профессионального общения на разных стадиях личностно-профессионального становления. На основе эмпирического исследования констатировано у большинства специалистов высокая адекватная самооценка и недостаточный уровень развития эмпатии; особенности взаимосвязи между эмпатией и самооценкой у специалистов по социальной работе в зависимости от пола.

Ключевые слова: самооценка, уровень самооценки, эмпатия, специалист по социальной работе, стадии профессионального становления, сочувствие, сопереживание.

Balakhtar V.V.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE SELF-APPRAISAL AS A FACTOR IN THE EMPATHY OF SOCIAL WORK SPECIALISTS

Summary

The article reveals the main approaches to the interpretation of the essence of the concept of "self-appraisal", its impact on the establishment of trust relationships and the ability to control the emotional tension of the professional communication on the various stages of personal and professional development. On the basis of empirical research, the majority of specialists found a high adequate self-appraisal and insufficient level of development of empathy; peculiarities of the relationship between empathy and self-appraisal among Social Work specialists depending on gender.

Keywords: self-appraisal, level of self-appraisal, empathy, Social Work specialist, stages of professional development, compassion, emotional experience.